

ROVINA LEXIKÁLNĚ-SÉMANTICKÁ A MORFOLOGICKO-SYNTAKTICKÁ PODKLADY – VYBRANÉ SNÍMKY

Bednářová, J., Šmardová, V. (2007). Diagnostika dítěte předškolního věku. Brno: C-press.
Bytešnicková, I. (2012). Komunikace dětí předškolního věku. Praha: Grada.
Další zdroje – prezentovány v semináři.

Deficity v lexikálně-sémantické rovině

- Obtíže v oblasti porozumění řeči
- Porozumění instrukcím
- Porozumění logicko-syntaktickým strukturám
- Propojení obtíží v dalších oblastech:
  - sluchová paměť
  - fixace a aplikace pravidel morfologie
a syntaxe

Lexikálně-sémantická rovina

- Pojmenování
- Popis – předmět – obrázek – děj
- Výběr obrázku podle podstatného znaku
- Vysvětlení významu pojmů
- práce s nadřazenými/podřazenými pojmy (s/bez vizuální opory)

Lexikálně-sémantická rovina

- Nesmysl
- Sestavení dějové posloupnosti
- Vyprávění
- Reprodukce básničky, písničky
- Reprodukce slyšeného příběhu
- Antonyma, synonyma, homonyma
- Slovní řady

Lexikálně-sémantická rovina

- chápání významu slov
- chápání abstraktních pojmů
- definování pojmů
- tvorba protikladů

Tříleté dítě

- Pojmenuje běžné věci podle obrázku
- Ukáže obrázek věci dle použití
- Ukáže činnost na obrázku
- Chápe pojmy „já“ a „moje“
- Užívá slova ano/ne
- Reaguje na otázky „co děláš?“, „kde?“
- Má zájem o obrázkové knížky

- Opakování!!!!!!!!!!!!

3 – 3, 5 😊

- Ukáže obrázek dle podstatného znaku
- Klade otázky „Proč?“ , „kdy?“
  - spontánní x řízený projev
- Řekne, co je na obrázku
  - charakter popisu
  - rozsah projevu
- Reprodukuje jednoduchou říkanku
- Chápe jednoduché protiklady
- Identifikuje věci podle podstatných znaků

Čtyřleté dítě

- Zařazuje různé obrázky pod **nadřazené pojmy**
- Ukáže obrázek podle aktuální situace – vazba předmětu a situace, potřeby
- Vysvětlí účel
- Poslouchá pohádky – chápe děj
  - ověřování
- Spontánně vypráví podle obrázku
- Doplní protiklady s názorem – s vedením

Příklady protikladů

chápe – doplní s názorem
tvoří bez názoru

- Velký x malý
- Dlouhý x krátký
- Veselý x smutný
- Rychlý x pomalý
- Lehký x těžký
- Hodně x málo
- Studený x teplý
- Mokrý x suchý
- Nízký x vysoký
- Plný x prázdný
- Široký x úzký
- Tvrdý x měkký
- Den x noc
- Světlo x tma
- Nahoře x dole
- Sladký x kyselý
- Čistý x špinavý
- Nahlas x potichu
- Světlý x tmavý

Pětileté dítě

- Definuje význam pojmů – vlastnost, funkce
- Chápe jednoduché vtipy a hádanky
- Sestaví dějovou posloupnost - komentář
- Činnost profesí – popis
- Přiradí, co k sobě patří – zdůvodní

5 – 6 let

- Umí z paměti kratší texty
- Tvoří nadřazené pojmy
- Tvoří antonyma
- Tvoří synonyma
- Poznává a vymyslí homonyma
- Poznává a pojmenuje nesmysl na obrázku
- Posoudí pravdivost x nepravdivost tvrzení
- Interpretuje pohádky – bez opory v názoru
- Realizace instrukcí

Doporučení pro dítě mezi 3. – 4. rokem

- Intenzivní rozvoj dílčích složek
- Názornost
- Aktivizace ke komunikaci
- Opakování – ujištění o porozumění

Doporučení pro dítě mezi 3. – 4. rokem

- Pojmenování
  - Metoda korekční zpětné vazby
  - Metoda rozšířené imitace
  - Metoda alternativních otázek
  - Metoda doplňování vět
-
- NÁZORNOST

Doporučení pro dítě mezi 3. – 4. rokem

- Kladení jednoduchých otázek
- Respektovat možnost neverbální odpovědi
- Oceňovat snahu o komunikaci
- Ujistit dítě, že rozumíme sdělení
- Úprava tempa komunikační výměny

Doporučení pro dítě mezi 4.-5. rokem

- Hry se slovy 😊
- systematizace slovní zásoby
- Protiklady
- Deminutiva

- (Stupňování přídavných jmen)

Doporučení pro dítě mezi 4.-5. rokem

- Posilování vazeb – svět kolem nás
- Pojmenování charakteristické barvy
- K čemu je...
- Poznávání a pojmenování vlastností předmětů
- Denní režim

Doporučení pro dítě mezi 4.-5. rokem

- Zvířata a mláďata
- Vyprávění podle obrázků
- Reprodukce básniček, písniček, rozpočítadel
- Procvičování motoriky mluvidel

Doporučení pro dítě mezi 5.-6. rokem

- Složitější antonyma a synonyma
- Přirovnání – a jeho interpretace
- Spojování
- Pojmenování charakteristické vlastnosti
- Vysvětlení významu
- Vyčlenění nepatřičného pojmu z řady

Doporučení pro dítě mezi 5.-6. rokem

- Posouzení pravdivosti či nepravdivosti tvrzení
- „co by se stalo, kdyby...“

Doporučení pro dítě mezi 5.-6. rokem

- Řešení situací
- Pojmenování činností – jaro/léto/podzim/zima
- Seřazení posloupnosti děje – komentář
- Hádky – dle charakteristických vlastností

Doporučení pro dítě mezi 5.-6. rokem

- Předčítání
  - reprodukce
  - doplňování slov, vět
- Tvorba vět ze zadaných slov
- Doplňování slov ve správném tvaru
- Rozpoznání nesprávně utvořené věty

Práce s nadřazenými a podřazenými pojmy

- Ovoce
- Zelenina
- Hračky
- Oblečení
- Zvířata
- Nádobí
- Nářadí
- Nábytek
- Dopravní prostředky
- Barvy
- Potraviny
- Květiny
- .....

MORFOLOGICKO
-SYNTAKTICKÁ
ROVINA

Spontánní projev

- Souvětí
- Rozvité věty
- Holé věty
- Jednoslovné odpovědi
- Citoslovce

- Sledujeme, co převládá + **příležitost**

Další kategorie

- skloňování
- časování
- užívání rodů substantiv
- tvorba singuláru a plurálu
- stupňování adjektiv, **příslovcí (8)**
- tvoření deminutiv
- přechylování
- odvození přídavných jmen od substantiva nebo slovesa
- využívání předložkových vazeb
- využívání zájmen – osobní, přivlastňovací
- jazykový cit
- převedení do minulého, budoucího času
- užití zvratných sloves
- kořen slova z řady slov (8 let)

syntax

- správnost větné skladby
- tvoření a chápání věty – rozlišení nesprávné
- variabilita nesprávnosti/porozumění
- délka a složitost větných celků

Tříleté dítě

- Mluví ve větách
- Podstatné jméno + sloveso
- Postupně přidává – adjektiva, zájmena
- Rozlišuje mezi singulárem a plurálem
- Skloňuje
- Tvoří souvětí souřadná

Dítě mezi 4.-5. rokem

- Tvoří souvětí podřadná
- Užívá čas přítomný, minulý a budoucí
- Užívá všechny druhy slov
- Mluví gramaticky správně

Dítě mezi 5. – 6. rokem

- Poznává nesprávně utvořenou větu
- Do příběhu doplní slovo ve správném tvaru
- Jazykový cit
- Chápání rýmu
- Tvorba rýmu